

Uštknutí polymorbidního pacienta zmijí gabunskou

Tereza Kramplová^{3,4,6}, Jaroslav Mendl¹, Petr Vojtíšek^{1,2}, Hana Harazim^{3,4,5}

¹Záchranná služba Ústeckého kraje, ²Klinika anesteziologie, perioperační a intenzivní medicíny Fakulty zdravotnických studií Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a Krajské zdravotní, a.s. MNUL, ³Klinika dětské anesteziologie a resuscitace FN Brno a LF MU; ⁴Lékařská fakulta, Masarykova univerzita, Brno; ⁵Ústav simulační medicíny, Lékařská fakulta, Masarykova univerzita, Brno, ⁶Záchranná služba Olomouckého kraje

ÚVOD:

Tato kazuistika prezentuje případ 54letého polymorbidního pacienta, který byl v červenci letošního roku uštknut do pravé horní končetiny zmijí gabunskou během krmení v jeho soukromém chovu exotických hadů. Uštknutí vedlo k výrazným lokálním a systémovým komplikacím, které vyžadovaly vysoce specializovanou péči, pacient byl několik dní v kritickém stavu a prognóza vitality postižené končetiny byla nejistá. Díky včasné péči několika vysoce specializovaných pracovišť pacient přežil, ačkoliv letalita uštknutí zmijí gabunskou dosahuje až 90 %¹.

KAZUISTIKA:

Pacient, muž, ročník 1969, polymorbidní (anamnéza zahrnuje chronickou obstrukční plicní nemoc a srdeční onemocnění, na domácí oxygenoterapii), byl v červenci 2024 uštknut zmijí gabunskou při krmení ve svém soukromém chovu exotických hadů. Na místo byla vyslána pozemní posádka záchranné služby. Pacient byl nalezen před svým domem, při vědomí, ale výrazně dušný a opocený. Současně také na místo vzlétla posádka letecké záchranné služby a byla kontaktována také odchyťová služba.

Na místě byl konzultováno Toxikologické informační středisko ohledně dalšího postupu. Původně byl plánován transport do Všeobecné fakultní nemocnice v Praze (VFN), ale po konzultaci s tamějším lékařem bylo doporučeno převést pacienta do Masarykovy nemocnice v Ústí nad Labem (MNUL) s odůvodněním, že má pacient pouze lokální projevy. Během transportu se pacientův stav výrazně horšil, rychle progredoval otok pravé horní končetiny a došlo ke zhoršení dechových obtíží. Byl podán dithiaden, dexamethason a atrovent pomocí nebulizace. Po příjezdu na urgentní příjem MNUL se stav pacienta dále zhoršoval, objevovaly se známky koagulopatie, což vedlo k opětovné konzultaci s VFN Praha. Poté byl pacient urgentně transportován na Klinikou anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny VFN Praha.

Ve VFN byly pacientovi aplikovány čtyři dávky antiséra dovezeného z Mnichova (jediné dostupné v Evropě). Vzhledem k rozsáhlému otoku pravé horní končetiny byla provedena fasciotomie. Po operaci bylo dočasně nutné pacienta ponechat na umělé plicní ventilaci. Stav se již dále nehoršil a po pěti dnech byl pacient úspěšně extubován bez dalších komplikací. Koagulopatie, která se rozvinula v důsledku účinku hadího jedu, byla korigována pomocí koagulačních faktorů a postupně se stabilizovala. Kardiovaskulární funkce pacienta se zlepšily a postupně byla vysazena podpora vasopresory. Během hospitalizace byla podávána dlouhodobá antibiotická profylaxe ampicilin + sulbaktam jako prevence infekcí měkkých tkání. Byly prováděny opakované převazy postižené končetiny na operačním sále.

Po 6 dnech hospitalizace byl stav pacienta natolik zlepšen, že mohl být přeložen zpět do MNUL na intenzivní lůžko. Během hospitalizace postupně odezněla i kvalitativní porucha vědomí a na rány na honí končetině byl naložen podtlakový systém pro hojení ran VIVANO. Prognóza ohledně zachování funkce pravé horní končetiny byla nejistá. 8. den od úrazu byl pacient přeložen na chirurgické oddělení spádové okresní nemocnice k doléčení. V současné době jsou podle dostupných informací vitalita i funkčnost končetiny relativně zachovány.

DISKUZE:

Původně bylo plánováno transportovat pacienta do Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Toxikologické centrum Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny VFN a 1. LF UK. je konziliárním pracovištěm pro případy otrav živočišnými jedy, především po uštknutí jedovatými hady. Při konzultaci s pracovištěm byl doporučen transport do Masarykovy nemocnice v Ústí nad Labem. I přes maximální péči došlo u pacienta k celkovým projevům otravy, selhávání vitálních funkcí a byl přeložen na KAPIM VFN.

ZÁVĚR:

Pacient uštknutí exotickým hadem v minulosti již prodělal – před několika lety byl kousnut mambou zelenou, z čehož se zotavil bez následků. I v tomto případě pacient uštknutí přežil a vyhnul se také nutnosti amputace končetiny. Podle dostupných informací se chovu exotických hadů už nevěnuje.

Bitis gabonica rhinoceros²

Zmije gabunská (Bitis gabonica) je jedním z největších a nejtěžších jedovatých hadů, který obývá tropické lesy Afriky. Její zuby mohou dosahovat délky až 5 cm, což jí umožňuje aplikovat jed hluboko do tkáně kořisti. Při jednom kousnutí se uvolní 200 mg do 600 mg jedu, výjimečně až 2400 mg. Smrtelná dávka pro dospělého člověka činí přibližně 35 mg. Jed je směsí cytotoxinů, neurotoxinů a hemotoxinů. Při útoku se stáčí do tvaru písmene „S“ a její výpad může být tak rychlý, že dosáhne rychlosti až 85 km/h. Zmije však není příliš agresivní.¹

zdroje:
1: Spawls S., Branch B. 1995. *The Dangerous Snakes of Africa*. Ralph Curtis Books. Dubai: Oriental Press. 192 pp. ISBN 0-88359-029-8
2. Bitis gabonica rhinoceros (6) by Irvan Kurnia, licensed under CC BY-SA 4.0. Available at: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bitis_gabonica_rhinoceros_\(6\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bitis_gabonica_rhinoceros_(6).jpg), fee licence

Interaktivní rozhodovací algoritmus na téma uštknutí jedovatým hadem.

Pacient na KAPIM MNUL

Na dorsu ruky jsou patrné rány po zubech

Horní končetina po provedení fasciotomie